

Adoptioisien isäkokemus

Minna Öhrling

OPINNÄYTETYÖ'
Maaliskuu 2024

Sosionomin tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomin tutkinto-ohjelma

ÖHRLING MINNA:
Adoptioisien isäkokemus

Opinnäytetyö 42 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Maaliskuu 2024

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda esille isien kokemuksia adoptiosta ja saada heidän äänensä kuuluviin asioissa, jotka liittyvät adoptioprosessiin. Tarkoituksena oli selvittää isien isäkokemuksen ja roolin syntymistä adoptiossa. Adoptio on hyvin erilainen prosessi verrattuna niin sanottuun normaaliin lasten saamiseen. Usein vanhemmista puhuttaessa äidin rooli ja näkökulma painottuvat. Keskeisiä käsitteitä opinnäytetyössä olivat adoptio, isäkokemus ja kiintymyssuhde. Vanhempien välinen tasa-arvo oli myös yksi tärkeä esille noussut teema.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin kyselyn avulla. Opinnäytetyössä yhteistyökumppanina toimi Adoptioperheet ry, joka välitti kyselyn vastaajille. Anonyymiin kyselyyn vastasi kahdeksan henkilöä.

Tutkimuksen mukaan adoptioisät kaipaisivat enemmän tukea lapsen saamisen jälkeen. Isäkokemuksen muodostumisessa he pitivät tärkeänä yhdessäoloa sekä perheenä että kahdestaan lapsen kanssa. Saatua tuki adoptioprosessin aikana koettiin tärkeänä. Toivottiin, että isät otettaisiin paremmin huomioon ja myös heille olisi paremmin tukea saatavilla

Asiasanat: adoptio, isäkokemus, kiintymyssuhde

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme of Social Services

ÖHRLING, MINNA:
Adoptive fathers paternal experience

Bachelor's thesis 42 pages, appendices 3 pages
March 2024

The purpose of this study was to collect information about adoptive fathers paternal experience. The aim was to give adoptive fathers a chance to tell their opinions on adoptive process. Usually, we only get the mothers` opinion.

Adoptioerheer ry was the commissioner of this study. The study was anonymous. A total of eight adoptive fathers answered to the questionnaire. The questionnaire contained both qualitative and quantitative questions. The data were collected by the means of the question survey.

The results from the questionnaire implicated that adoptive fathers thought it was important to spend time with his family and children. Support that they got during the adoptive process was meaningful to them and their whole family. Many people thought that mothers were better parents than fathers.

Key words: adoption, fatherhood, attachment theory

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	KIINTYMYSSUHDE	6
	2.1 Turvallinen kiintymyssuhde	7
	2.2 Turvaton kiintymyssuhde	7
3	ISÄKOKEMUS	10
	3.1 Isäkokemus/Isyys	10
4	ADOPTIO	12
	4.1 Kotimaan adoptio	13
	4.2 Ulkomaan adoptio	14
5	TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TARKOITUS	16
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	17
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	19
	7.1 Tutkimuksen tulokset	19
	7.2 Isien saama tuki adoptioprosessin aikana	21
	7.2.1 Isien kaipaama tuki adoptioprosessin aikana	23
	7.3 ISÄKOKEMUKSEN SYNTYMINEN	24
	7.3.1 Käsitteitä isyydestä	24
	7.3.2 Isäkokemuksen syntyminen	26
	7.3.3 Kiintymyssuhteen syntyminen	29
	7.3.4 Yhteenveto vastauksista	31
8	Johtopäätökset	33
9	POHDINTA	36
	LÄHTEET	37
	LIITTEET	40
	Liite 1. Saatekirje	40
	Liite 2. Kysely	41
	Liite 3. Tietosuojalomake	42

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe on adoptioisien isäkokemus. Se on jatkotutkimus Anne Mäki-Mattilan ja Johanna Tuomiston opinnäytetyön Adoptioäitien äidiksi kasvamisesta. Mäki-Mattila ja Tuomisto esittivät opinnäytetyössään idean, että myös isien näkökulma olisi hyvä tuoda esille. Minulla oli sellainen ennakkokäsitys, että ammatillaiset usein huomioivat asiakasperheissä enemmän äitejä kuin isiä. Yhteistyökumppanina tässä opinnäytetyössä on Adoptioperheet ry.

Adoptio on minulle mahdollinen keino saada tulevaisuudessa lapsi, joten se on luonnollisesti minua kiinnostava aihe. Opinnäytetyöhön aihetta miettiessäni selailin Theseus-palvelua ja huomasin, ettei adoptioon liittyviä opinnäytetöitä ole tehty juurikaan vanhemmuuden näkökulmasta. Lisäksi minua kiinnosti isien näkökulma, sillä se ei juurikaan ole esillä ja se helposti unohdetaan. Äitien näkökulma tuntui itselle ehkä vähän liian henkilökohtaiselta, joten isien näkökulma tuntui senkin takia hyvältä vaihtoehdolta.

Adoptiossa on monia vaihtoehtoja. Yleisimmin taidetaan puhua ulkomaan adoptiosta, jossa lapsen vanhemmat hakevat hänet ulkomailta. Kotimaan adoptiossa taas vanhemmat saavat lapsen kotimaasta. Nykyään perheiden monimuotoisuus on lisääntynyt ja sen myötä esimerkiksi perheen sisäiset adoptiot. Perheen sisäiset adoptiot jätin työstäni huomiotta, koska haluaisin molempien vanhempien olevan adoptiovanhempia. Nykyään myös aikuisen adoptoiminen on mahdollista, mutta en käsittele sitä opinnäytetyössäni.

Biologiseen lapseen vanhempi alkaa heti tämän synnyttyä muodostamaan suhdetta. Adoptiossa lapsella saattaa olla jo monia rikkimenneitä ihmissuhteita ja paljon vaihtuvia ihmisiä. Tällaisessa tilanteessa ei voida olettaa, että lapsi automaattisesti on halukas muodostamaan suhdetta adoptiovanhempiin. Ainakin ulkomaan adoptioissa on tavallista, että lapsi kiintyy ensin vain toiseen vanhempaan (Pelastakaa Lapset 2007, 24). Usein oletuksena on, että kyseessä on silloin äiti.

2 KIINTYMYSSUHDE

Lapsi muodostaa kiintymyssuhteen niihin aikuisiin, jotka hoitavat häntä ja hoito täyttää tietyt ehdot. Kiintymyksellä tarkoitetaan tunnesidettä, joka muodostuu lapsen ja hänen turvallisimpina pitämiensä aikuisten välille. (Rusanen 2011, 27.) Varsin usein ajatellaan, että äidillä on vahvempi kiintymyssuhde lapseen kuin isällä. Adoptioissa on tavallista, että lapsi kiintyy ensin vain toiseen vanhempaan (Pelastakaa Lapset 2007, 24). Tietenkin tässäkin on otettava huomioon esimerkiksi lapsen ikä ja tausta. Monella adoptioon päätyneellä lapsella on taustalla lastenkodissa tai vastaavassa laitoksessa olemista.

Tutkimusten mukaan kriittinen aika kiintymyssuhteen syntymiselle on ensimmäiset kaksi ja puoli ikävuotta. Tämän ajanjakson aikana kiintymyssuhteesta on joko muodostunut turvallinen tai se on jäänyt turvattomaksi. Adoptiolapsilla tehdyt tutkimukset kuitenkin osoittavat, että turvallisissa ja stabiileissa olosuhteissa vielä seitsemän vuoden ikäinen lapsi pystyy muodostamaan turvallisen kiintymyssuhteen. Tämä vie kuitenkin enemmän aikaa kuin kiintymyssuhteen muodostaminen otollisessa ikävaiheessa (Keltikangas-Järvinen 2010, 154).

Kiintymyssuhdeteorion kehittäjinä ja uranuurtajina pidetään John Bowlbyä ja Mary Ainsworthia (Sinkkonen 2018, 30–34). Kiintymyssuhteen kehittymisen kannalta vaikuttavia tekijöitä ovat mentalisaatio eli lapsen kyky pitää mielessään saamansa hoidon luotettavuus esimerkiksi vauva voi luottaa saavansa ruokaa itkiesään nälkäänsä, lapsen saaman hoidon laatu ja kulttuurin vaikutus (Sinkkonen 2018, 44–45,48). Tosi moneen näistä asioista vanhempi voi yrittää vaikuttaa, muttei kaikkiin. Ei ole mielekästä olettaa, että lapsen tulisi elää pumpulissa, jotta hänelle muodostuisi turvallinen kiintymyssuhde.

Varsinkin ulkomailta adoptoitujen lasten kohdalla on kiintymyssuhteita tarkasteltaessa tärkeää ottaa huomioon heidän taustansa. He ovat yleensä lyhyen elämänsä aikana kokeneet paljon kehitystä haittaavia tai estäviä asioita kuten puutteellista ravitsemusta, hoitamatta jääneitä somaattisia sairauksia sekä vaikea-asteista aisti- ja tunnedepivaatiota. Lasten on usein vaikea luottaa adoptiovanhempiinsa ja luottaa heidän antamaansa hoivaan. He ovat yleensä hyvin itsenäisiä ja haluavat kontrolloida itseään koskevia päätöksiä. Heillä voi esiintyä pettymyksiä

pienistäkin asioista ja turhautuminen voi näkyä raivokohtauksena, jota ei pitäisi luulla käytöshäiriöksi. Yleensä nämä lapset ovat olleet pitkään psyykkisesti kuormittuneessa tilassa. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 36–37.)

2.1 Turvallinen kiintymyssuhde

Turvallisen kiintymyssuhteen syntymiseen on todettu vaikuttavan siihen, että lapsi elää ennakoivassa maailmassa, jossa hänen on turvallista muodostaa vuorovaikutussuhteita ja kaikenlaisten tunteiden imaisu on sallittua. Lapsen tarpeisiin on vastattu ja hän on voinut luottaa saamaansa hoitoon (Sinkkonen 2018, 48). Tuvallisesti kiintynyt lapsi uskaltaa näyttää sekä positiiviset että negatiiviset tunteensa, kun tietää olevansa arvokas ja rakastettu omasta tunnetilastaan riippumatta (Kanninen, K & Sigfrids, A 2012, 32).

Turvallinen kiintymyssuhde voi olla vain toiseen vanhempaan. Lapsen kannalta olisi suotavaa, että hänellä olisi turvallinen kiintymyssuhde molempiin vanhempiinsa. Tutkimuksissa on kuitenkin todettu, että turvallinen kiintymyssuhde toisen vanhemman kanssa suojaa lasta turvattoman kiintymyssuhteen riskeiltä. Yleensä kiintymyssuhteesta puhuttaessa puhutaan äidistä tai vanhempien kiintymyssuhdetta lapseen katsotaan molempien vanhempien kanssa erikseen. Tämä saattaa olla harhaanjohtavaa, koska perheen kaikki jäsenet vaikuttavat sen dynamiikkaan. Vanhempien välit vaikuttavat myös lapseen ja sitä kautta mahdollisesti hänen kiintymyssuhteeseensa. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 29–30.)

2.2 Turvaton kiintymyssuhde

Turvattoman kiintymyssuhteen taustalla on usein lapsen kokemus aikuisen epävarmasta käyttäytymisestä sekä hänen antamastaan hoidosta sekä turvasta. Turvaton kiintymyssuhde on usein joko välttelevä tai ristiriitainen (Sinkkonen 2018, 46). On hyvä ottaa huomioon, että kiintymyssuhde ei aina selkeästi joko turvallinen tai turvaton. Lapsella voi olla erilainen kiintymyssuhde eri vanhempaan, mitä kautta turvaton kiintymyssuhde ei ole aina niin haitallinen, kun se voisi olla.

Välttelevästi kiintynyt lapsi on oppinut, ettei hoitaja kestä kielteisiä tunteita tai niiden ilmaisemista. Lapsi on oppinut, että kaikenlaisten voimakkaiden tunteiden ilmaiseminen etäännyttää hänet hoitajasta. Välttelevästi kiintyneestä lapsesta tulee helposti niin sanottu reipas lapsi, joka pyrkii aina miellyttämään vanhempansa tai muuta kiintymyksensä kohdetta (Sinkkonen 2018, 46). Välttelevästi kiintynyt lapsi oppii olemaan näyttämättä tunteitaan ja sen vuoksi hänestä voi joskus tuntua, ettei hän ole kykenevä tuntemiseen (Kanninen, K & Sigfrids, A 2012, 33).

Tunnereaktioiltaan intensiivinen, ailahteleva ja epäjohdonmukainen hoitaja on usein lapsen ristiriitaisen eli ambivalentin kiintymyssuhteen taustalla. Lapsella on hetkittäin saanut hoitajan huomion ja hakemansa vasteen, mutta hän ei voi olla varma, että tapahtuuko näin. Lapsi ei myöskään ymmärrä logiikkaa siitä, että milloin hoitaja jaksaa hoitaa häntä ja olla vuorovaikutuksessa hänen kanssaan (Sinkkonen 2018, 46). Ristiriitaisesti kiintynyt lapsi on tottunut siihen, että hänen on välillä täytynyt ponnistella saadakseen aikuiselta reaktioita. Hänelle on saatanut muodostua hoivaajaansa vihamielisriippuvainen suhde. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 28.)

Organisoimattomassa kiintymyssuhteessa lapsen käytös ei ole johdonmukaista, eikä sitä pystytä luokittelemaan ristiriitaiseksi tai vältteleväksi. Sen ajatellaan olevan seurasta lapsen yrityksistä käyttäytyä joko välttelevästi tai ristiriitaisesti kiintyneen tavalla saamatta aikuiselta reaktiota. Organisoimattomasti kiintyneet lapset saattavat käyttäytyä keskenään hyvinkin eri lailla. Yhteistä heille on se, että he ikään kuin yrittävät tuntea monia tunteita samanaikaisesti. Trauma voi olla organisoimattoman kiintymyssuhteen taustalla, myös hoivaajan pelokas tai pelottava käyttäytyminen voi edesauttaa organisoimattoman kiintymyssuhteen syntymistä. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 34–35.)

Reaktiivinen kiintymyssuhdehäiriö on tyypillinen niille lapsille, jotka ovat joutuneet jo hyvin varhain elämään jonkinlaisessa laitoksessa monien ja usein vaihtuvien hoitajien hoidettavana. Ei ole kyse siitä, että kiintymyssuhteet olisivat ongelmallisia laadultaan, vaan ne niitä on yksinkertaisesti vaan liikaa lapselle. Reaktiivinen kiintymyssuhdehäiriö näkyy yleensä lapsen estoisuutena ja vetäytymisenä, eikä hän yleensä hae turvaa aikuisilta. Reaktiivinen kiintymyssuhdehäiriö on tyypillistä

ulkomailta Suomeen adoptoiduilla lapsilla. Tosin sitä on kyllä havaittu myös Suomessa pitkään sijoituksessa olleilla lapsilla (Sinkkonen & Arnkil 2015, 35–36.)

3 ISÄKOKEMUS

3.1 Isäkokemus/Isyys

Alusta asti lapsen suhde isään on välttämätön lapsen kehityksen kannalta. Lapsen suhde isään on kuitenkin erilainen kuin suhde äitiin. Siitä, että isä on jo varhain lapsen kiintymyksen kohde, on todettu olevan hyötyä lapsen irtautumisessa äidistä. Lapsen itsetunnon kehittymisen kannalta on suotavaa, ettei hän ole niin riippuvainen vain yhdestä ihmisestä, yleensä äidistä. (Keltikangas-Järvinen 2010, 158.)

Kuten ihan mihinkä tahansa asiaan, isyyteen liittyy stereotypioita, jotka ovat muodostuneet siitä, millaisena hyvä isä nähdään. Monesti isän tehtäväksi mielletään perheen taloudellisten asioiden hoitaminen. Isän usein oletetaan olevan etäinen ja vähän vieras hahmo lapsille. (Jämsä & Kalliomaa n.d. 21–24.) Tämä näkemys on varmaankin osittain syntynyt niinä aikoina, kun kotiäitiys oli yleisempää ja naisten oletettiin hoitavan perheen lapset, jotta mies pystyi keskittymään leivän hankkimiseen pöytään. Stereotyyppisesti isät eivät puhu tunteistaan ja ovat niin sanottu toissijaisia vanhempia, jotka kuitenkin ovat perheessä auktoriteettiasemassa (Jämsä & Kalliomaa n.d. 27–28).

Isyys on rooli, joka on vuosikymmenten saatossa muuttunut ja kehittynyt yhä osallistuvampaan suuntaan. Enää ei isä lastenvaunujen kanssa herätä juurikaan ihmetystä. (Karhumaa, A & Karhumaa, V 2021, 12.) Jari Sinkkonen (2015, 23) sanoo, että isyys voi olla sekä biologista että psyykkistä. Yksinkertaisimmillaan isänä voidaan pitää lapsen miespuolista vanhempaa. Biologinen yhteys lapseen ei kuitenkaan tee miehestä isää lapselle. Miehen tulisi ottaa tämä rooli lapsen elämässä. Adoptiossa lapsella on biologiset vanhemmat ja sitten adoptiovanhemmat, jotka ovat valinneet ryhtyä lapsen vanhemmiksi.

Petteri Eerola ja Johanna Mykkänen (2014, 7) tuovat esille kirjassaan suomalaisessa yhteiskunnassa näkyvän ilmiön, jossa yhä harvempi mies tulee isäksi. Samaan aikaan kuitenkin isyyteen kiinnitetään yhä enemmän huomiota ja sitä pide-

tään suuremmissa arvossa kuin muutama vuosikymmen sitten. He (2014, 8) tuovat esille myös sen näkökulman, että isyyden käsitys ja sen ymmärtäminen saattavat vaihdella. Jokaisella isällä on oma kokemuksensa isyydestään.

Adoptoiduille lapsille on tyypillistä, että he kiintyvät ensin vain toiseen vanhempaansa, hyvin usein tämän vanhemman oletetaan olevan äiti (Pelastakaa Lapset 2007, 24). Mikään ei kuitenkaan sano, että lapsen pakko kiintyä ensiksi äitiinsä. Isyyden muuttumisen myötä, he myös yleensä osallistuvat enemmän lapsensa hoitamiseen kuin ennen vanhaan. Juuri lapsen hoitamisella ja hänen kanssaan yhdessä olemisella on merkittävä rooli suhteen luomiselle lapsen kanssa.

Adoptiossa ennen kuin miehestä tulee isä, hän käy läpi rankan viranomaisseulan. Tällä pyritään siihen, että tuleva isä on aivan varmasti sekä valmis että sopiva isäksi. (Isille info- adoptioisyys n.d.) Toki viranomaisten päätökseen adoptioluvan antamisesta vaikuttaa aina koko perheen tilanne, eikä pelkästään isän kelpoisuus. Biologiseen isään verrattuna adoptioisä on joutunut valmistautumaan isäksi tulemiseen sekä todistelemaan kelpoisuuttaan muille ihmisille todella paljon enemmän.

Valitettavasti vielä tänäkin päivänä äitiä pidetään niin sanottuna ensisijaisena vanhempana lapselle ja isä vähän niin kuin roikkuu siinä mukana. Isän vanhemmuutta kyseenalaistetaan enemmän kuin äidin. Meillä on myös yhteiskunnassamme tietynlaisia odotuksia sekä äitiyttä että isyyttä kohtaan. Pahimmassa tapauksessa isää saatetaan nähdä tarpeettomana sekä avuttomana osana perhettä (Jämsä & Kalliomaa n.d. 113). Onneksi on kuitenkin tapahtunut paljon positiivisia muutoksia isyyteen liittyen: yhä useammat isät ovat tasavertaisia vanhempia lapsilleen.

4 ADOPTIO

Adoption vahvistettua lapsesta tulee virallisesti adoptiovanhempiansa lapsi, ellei muuta erikseen säädetä tai adoption luonne edellytä muuta. Tuomioistuimen päätöksellä alaikäisellä lapsella on oikeus pitää yhteyttä biologisiin vanhempiinsa. Päätös voidaan tehdä adoption vahvistamisen yhteydessä tai sen jälkeen. (Finlex- Adoptiolaki n.d.) Adoptiolapsen voi saada joko ulkomailta tai kotimaasta. Myös perheen sisäinen adoptio on mahdollista joissakin tapauksessa.

Adoptiovanhemmalle on asetettu muutama vaatimus, jotka hänen tulee täyttää. Adoptiovanhemman tulee olla vähintään 25-vuotias. Ikäero lapsen ja adoptiovanhemman välillä saa olla korkeintaan 45 vuotta. Jos pariskunta hakee adoptiolasta yhdessä, heidän tulee olla naimisissa. Kuitenkin avoliitossa elävän pariskunnan toinen osapuoli voi adoptoida lapsen yksin, jolloin hänen puolisonsa ei ole lapsen laillinen huoltaja. Adoptiovanhemmaksi haluaman henkilön tulee olla riittävän terve. Esimerkiksi syöpää sairastaneen hakijan tulee esittää lääkärin todistus terveydentilastaan ja hänen on täytynyt olla terveenä vähintään viisi vuotta. (Karhumäki 2005, 19.)

Sekä ulkomaan adoptiossa että kotimaan adoptiossa prosessi alkaa aina neuvonnalla, jossa adoptiosta on mahdollista saada lisätietoa ja miettiä, onko adoptio itselle sopiva ratkaisu. Neuvontaan osallistuminen ei vielä sido mihinkään. Neuvontaan voi hakeutua oman sosiaaliviraston kautta. Adoptioneuvontaa voi järjestää joko adoptiota harkitsevan kotikunta, lähikunta tai ostopalveluna Pelastakaa lapset ry. Neuvonta on lakisäänteistä sekä maksutonta ja siihen voi olla pitkät jonot. Neuvontaa antavan sosiaalityöntekijän on oltava perehtynyt adoptioon liittyviin asioihin. (Adoptioperheet ry-adoptiopolkku n.d.)

Neuvonnan jälkeen adoptioprosessi etenee sosiaalityöntekijän kirjoittamaan selvitykseen perheestä. Vuoden 2012 lakimuutoksen jälkeen myös kotimaan adoptioissa vaaditaan selvitys ja sitä seuraava lupa. Selvityksessään sosiaalityöntekijä ilmoittaa mielipiteensä perheen sopivuudesta adoptioperheeksi. Mikäli sosiaalityöntekijä on puoltanut perheen ryhtymistä adoptioperheeksi, ulkomaan adoptiossa perhe valitsee palvelun tarjoajan adoption seuraavaa vaihetta varten ja kotimaan adoptiossa pysytään kunnan tai Pelastakaa lapset ry:n asiakkaana.

Seuraavaksi haetaan lupaa adoptioon Valviran alaiselta adoptiolautakunnalta. Tästä alkaa pitkä odotus, jonka päätteeksi perhe on toivottavasti saanut lapsen. (Adoptioperheet ry- adoptiopolkku n.d.) Adoptiolupa on voimassa kaksi vuotta. Varsinkin ulkomailta adoptoidessa odotusaika voi olla pidempi, joten lupaan voi joutua hakemaan pidennystä. (Interpedia- adoptioluvan hakeminen ja kohde- maan valinta n.d.)

Joskus adoptioprosessi päättyy niin sanottuun adoptiokeskenmenoon. Adoptio- keskenmenolla tarkoitetaan sitä, että adoptioprosessi jää kesken, eikä adoptiota yrittäneet näin ollen saa lasta. Syitä adoptiokeskenmenoon voi olla lukuisia ja ne voivat riippua joko hakijasta, neuvontaa antaneesta tahosta tai adoptiolautakun- nasta. Adoptiokeskenmenon kokenut voi vielä yrittää adoptiota myöhemmin, mi- käli hänen ikänsä ei muodostu adoption esteeksi. (Adoptioperheet ry-adoptio- polku n.d.)

4.1 Kotimaan adoptio

Vielä 1970- luvulla lapsia annettiin Suomesta ulkomaille adoptioon. Samalla vuo- sikymmenellä voimaan tulleiden aborttilain ja lain päivähoidosta katsotaan vai- kuttaneen yhteiskuntaamme niin paljon, että adoptioon annettavien lapsien määrä väheni. Kotimaan adoptiossa lasta joutuu todennäköisesti odottamaan pi- dempään kuin ulkomaan adoptiossa. (Adoptioperheet ry-kotimaan adoptio n.d.) Todennäköisesti myös asenteet erilaisia lapsiperheitä esimerkiksi yksinhuoltaja- perheitä kohtaan alkoi lieventyä, jolloin yhä harvempi koki painetta lapsen adop- tioon antamisesta.

Vuosittain noin 30 lasta saa uuden kodin kotimaanadoption kautta Suomessa. Luku on pysynyt samana jo vuosia. Myös kotimaasta adoptoivien vanhempien on käytävä läpi neuvonta ja haettava adoptiolupaa vuoden 2012 adoptiolakiuudis- tuksen myötä. Kotimaan adoption etuihin kuuluu se, että yleensä biologisista van- hemmista on paljon tietoa. Joskus päädytään niin sanottuun avoimeen adopti- oon, jossa biologinen vanhempi tai vanhemmat pitävät yhteyttä lapseen adoption jälkeen. (Adoptioperheet ry-kotimaan adoptio n.d)

4.2 Ulkomaan adoptio

Kansainvälisen adoption edellytyksenä on adoptiopalveluntajan asiakkuus. Suomessa lupa kansainvälisen adoptiopalvelun antamiseen on Interpedialla, Pelastakaa lapset ryllä ja Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden keskuksella. Hakijalla on oikeus valita palveluntarjoaja riippumatta siitä, missä hän on saanut neuvonnan. (Interpedia- rekisteröityminen asiakkaaksi n.d.)

Hakijat voivat miettiä mahdollista kohdemaata jo adoptio- ja neuvonnan aikana. Varsinainen kohdemaata valitaan, kun lupa adoptioon on saatu. Kohdemaan valinta tehdään yleensä yhdessä adoptiopalvelun tarjoajan kanssa. Kun kohdemaata on valittu, aloitetaan adoptiohakemuksen kokoaminen. Hakemuksen sisältö vaihtelee kohdemaan mukaan. Hakemuksen valmistuttua se tarkastetaan ja laillistetaan, minkä jälkeen kotimainen adoptiopalveluntaja lähettää sen kohdemaan adoptiokontaktille. Mikäli kohdemaassa hakemus hyväksytään, saavat adoptiovanhemmat lapsiesityksen, jonka jälkeen he voivat käydä hakemassa lapsen kohdemaasta. Prosessi kestää yleensä monta vuotta. (Interpedia- adoptioluvan hakeminen ja kohdemaan valinta n.d.)

Tällä hetkellä Interpedian kautta on mahdollista adoptoida Bulgariasta, Etelä-Afrikasta, Intiasta, Kolumbiasta ja Thaimaasta. Pelastakaa lapset ry:n kohdemaita ovat Bulgaria, Filippiinit, Thaimaa ja Tsekin tasavalta. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden keskuksella ei tällä hetkellä ota uusia asiakkaita. Jo neuvonnan aikana on hyvä tutustua eri kohdemaihin ja tämän pohjalta valita itselleen sopiva palveluntarjoaja. (Interpedia- kansainvälinen adoptio/adoptiomaat n.d. , Pelastakaa lapset- kansainväliset adoptiot/kohdemaita n.d. , Valvira- kansainväliset adoptiot n.d.)

Jokaisella kohdemaalla on hiukan erilaiset vaatimukset adoptiovanhemmille. Luonnollisesti näissä vaatimuksissa näkyvät kyseisen maan tavat ja kulttuuri esimerkiksi Filippiineillä arvostetaan kristillisyyttä ja Kolumbiassa espanjan kielen taitoa. Kohdemaasta riippuu myös se, että adoptoidaanko lapsia vain pariskun-

nille. Yksinhakijoille adoptoivat esimerkiksi Bulgaria ja Tsekin tasavalta. Eri maiden välillä on myös eripituisia jonoja lasten saamisessa. Monet maat antavat mielellään erityislapsia adoptioon ulkomaille. (Interpedia- kansainvälinen adoptio/adoptiomaat n.d. , Pelastakaa lapset- kansainväliset adoptiot/kohdemaat n.d. , Valvira- kansainväliset adoptiot n.d.)

Adoptiolaki edellyttää kansainvälisten adoptioiden toteuttamista adoptiopalvelutarjoajan välityksellä. Kansainvälinen adoptio on periaatteessa mahdollista ilman palveluntarjoajaa, mutta sitä ei suositella ja sille on tiukat ehdot. (Valvira- kansainväliset adoptiot n.d.) Ilman adoptiopalvelutarjoajaa adoptoidessa hakijalta puuttuu palvelutarjoajan tuki ja opastus esimerkiksi erilaisten asiakirjojen kanssa.

Lapsen voi adoptoida ilman palveluntarjoajaa, jos adoptoitava lapsi on hakijan tai tämän puolison lähisukulainen. Myös hakijan adoptiolapsen (biologisen) lähiomaisen voi adoptoida ilman palveluntarjoajaa. Jos lapsi on tullut maahan ilman aikeita adoptiosta ja on ollut hakijan hoivassa ja huollettavana, hänet voi adoptoida ulkomailta ilman palveluntarjoajaa. (Valvira- kansainväliset adoptiot n.d.)

5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TARKOITUS

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää isien isäkokemuksen ja roolin syntymistä adoptiossa. Adoptioon valmistautuminen on erilainen prosessi kuin ”normaali” lapsen saaminen ja usein äitiäkin valmistellaan eri tavalla, kun nainen ei ole raskaana.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää isien kokemuksia adoptioon liittyen ja tuoda isien ääni kuuluviin prosessissa. Vanhemmuuteen liittyviä keskusteluja seuratessa nousee usein esille vain äidin näkökulma. Tavoitteena oli selvittää adoptioisien isyyden syntymistä. Saavatko isät tukea adoption aikana ja miten isät kokevat saamansa tuen?

Tutkimuskysymykseni:

1. Millaista tukea isät saavat adoptioprosessin aikana?
2. Mitkä asiat ovat vaikuttaneet isäkokemuksen syntymiseen?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyöni toteutettiin tutkimuksena, jossa on sekä määrällisiä että laadullisia piirteitä mutta tutkimus on suurilta osin laadullinen. Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimusasetelma kuvailee ja selittää tutkittavana olevia ilmiöitä järjestelmällisten havaintojen avulla (Tietoarkisto n.d). Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoitus on pyrkiä ymmärtämään tutkittavan kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Koppa 2021). Ideana on se, että kyselyn alussa on muutama peruskysymys esimerkiksi vastaajan ikä ja loput kysymykset ovat avoimia, jolloin vastaajalla on tilaa avata omaa kokemustaan. Käytän opinnäytetyössäni aineiston keräämiseen kyselyä, koska se on kätevä tapa kerätä faktatietoa yleisen tiedon vahvistamiseksi tai kumoamiseksi (Alasuutari 2011, 90.)

Määrällisiä kysymyksiä kyselyssä oli, jotta vastaajista saatiin kerättyä taustatietoa. Laadullisia kysymyksiä oli mukana sen takia, että ne mahdollistavat avoimet kysymykset. Avoimien kysymysten avulla vastaajilla oli vapaa sana ja he saivat itse sanoittaa tuntemuksiaan ja kokemuksiaan.

Tekemäni kysely välitettiin kohderyhmälle sähköisesti ihan jo käytännön syiden takia. Lisäksi tällä tavalla kysely ei ollut sidottu esimerkiksi pelkästään Tampereen alueelle. Kyselyn kohderyhmälle välitti yhteistyötahoni Adoptioperheet ry. Kohderyhmälle välitettiin linkki tekemääni kyselyyn, jonka jälkeen he saivat valita haluavatko he osallistua tutkimukseen vai ei. Kysely oli täysin anonyymi, eikä siinä kysytty mitään henkilön paljastavia tietoja. Vastaaminen kyselyyn ei vaatinut minäkäänlaista tunnistautumista. Kysely on tämän opinnäytetyön liite 2. Se oli suunnattu adoptioisille, jotka ovat adoptoineet lapsen perheen ulkopuolelta. Kysely ei ollut tarkoitettu aikuisen adoptoineille.

Kyselyn vastauksia kannattaa lähdin analysoimaan ensin koodaamalla ja purkamalla aineisto osiin. Vastauksia luokiteltiin kyselyn kysymysten mukaan. (KvaliMOTV n.d.). Vastauksista sai sopivasti esille teemat adoptioprosessissa saatu tuki, isäkokemus ja kiintymyssuhteen syntyminen (KvaliMOTV n.d.).

Vastauksia analysoin kysymyslomakkeen yksi kysymys kerrallaan. Määrällisistä kysymyksistä esimerkiksi adoptiolasten määrästä katsoin vastaukset ja mietin, että miten tulokset kannattaa esittää. Esimerkiksi adoptiolasten iät jakautuvat sen verran isolle skaalalle, että helpointa oli katsoa vastauksista pienin sekä suurin arvo ja sen jälkeen tehdä niistä jana 3–30. Kaikkien kyselyyn vastanneiden isien adoptiolasten iät ovat tällä välillä.

Laadullisten kysymysten kanssa katsoin ensiksi, että onko kysymykseen tullut samantapaisia vastauksia ja niputin ne yhteen. Avoimiin kysymyksiin tuli myös hyvin pitkiä vastauksia, jonka takia jaoin pidemmät vastaukset pienempiin osiin kaiken tiedon talteen saamisen varmistamiseksi. Lopuksi tein kaikista kysymyksen vastauksista koosteen. Kyseessä on siis aineistolähtöinen analyysi. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimusta tehdessä analysoinnin pääpaino on ollut aineistossa (KvaliMOTV n.d.).

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Tutkimuksen tulokset

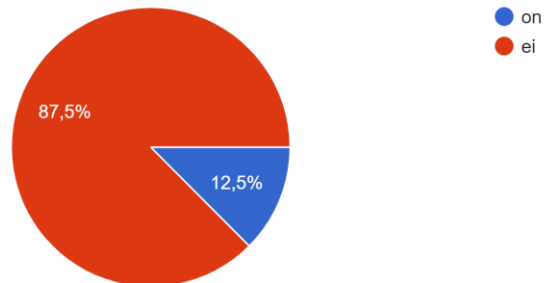
Sain kyselyyni kahdeksan vastausta. Suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista on vielä alaikäiset lapset. Tutkimukseen osallistuneiden miesten ikä vaihteli 35–60 ikävuosien välillä. Päättelin, että lähes kaikki kyselyyn osallistuneet miehet ovat adoptoineet lapsensa vuoden 2012 jälkeen, jolloin nykyinen adoptiolaki tuli voimaan. Tämän lain myötä adoptioneuvonta ja luvan hakeminen tulivat pakolliseksi myös kotimaan adoptioissa, mikä on saattanut johtaa adoptioon paremmin valmistautumiseen. Ulkomaan adoptioissa neuvonta ja adoptioluvan hankkiminen ovat olleet jo ennen sitä pakollisia. Saadessani vastauksia huomasin, että olisi ollut mielenkiintoista kysyä, että minä vuonna lapsi on adoptoitu.

Adoptoitujen lasten iät ovat tällä hetkellä 3–30 ikävuosien välissä. Useampi kuin yksi adoptiolapsi on 37,5 % kyselyyn vastaajista. Tässä kohtaan minulle tuli sellainen olo, että olisi ollut kiva kysyä, että ovatko useamman adoptiolapsen perheen lapset biologisia sisaruksia. Tätä kysymällä olisin voinut saada selville, että onko kyselyyn vastaaja käynyt läpi yhden vai useamman adoptioprosessin. Sisarukset ovat melko todennäköisesti lähtöisin samankaltaisista olosuhteista. Jos isä on käynyt läpi useamman adoptioprosessin, lapset voivat olla kotoisin eri maista ja täysin erilaisista lähtökohdista.

87,5 % vastanneiden perheissä kaikki lapset ovat adoptoituja. Tämä ei yllättänyt minua, koska adoptio on usein vaihtoehto lapsettomuudelle. En lähtenyt kyselemään adoptioon johtaneita syitä, koska ne voivat olla todella kipeitä ja sellaisia asioita, joita ei halua tuoda esille täysin vieraalle ihmiselle. En myöskään kysynyt mitään vastaajien puolisoista, koska halusin keskittyä opinnäytetyössäni nimenomaan isiin. Kuten tässäkin opinnäytetyössä on tullut ilmi, valitettavan usein isä saattaa vieläkin jäädä äidin varjoon. Mikään ei tämän tässä kyselyssä kuitenkaan sulje pois sitä vaihtoehtoa, että perheessä olisi kaksi isää tai vain pelkästään isä.

Kuvio 1. esittää biologisten osuutta vastaajien perheissä

Onko perheessäs biologisia lapsia?
8 vastausta

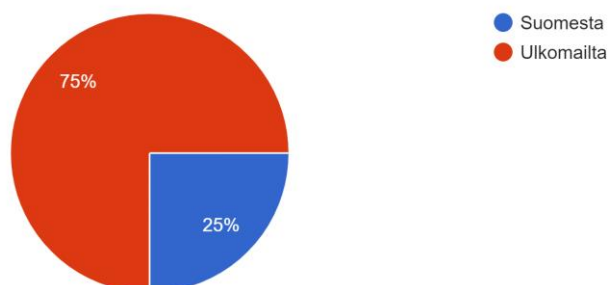

Kuvio 1. Tämän kuvion on tarkoitus havainnollistaa, että kuinka monella kyselyyn vastaajista on myös biologisia lapsia adoptiolasten lisäksi. Yhdellä vastaajista on adoptiolapsen lisäksi myös biologinen lapsi tai useampi.

Ulkomailta adoptoituja oli 75 % kyselyyn vastanneiden lapsista. Tämäkään ei yllättänyt minua, koska ulkomailta adoptointi on tosi paljon yleisempää kuin kotimaasta adoptointi. Tähän varmasti vaikuttaa paljon se, että adoptoivia lapsia on kotimaassa suhteellisen vähän. En kysynyt, että mistä maasta ulkomailta adoptoidut lapset ovat adoptoituja. Mielestäni sillä ei ole suurta merkitystä, koska joka tapauksessa lapsi tulee aina vieraaseen maahan ja he joutuvat lähtömaastaan riippumatta tottumaan tai opettelemaan täysin vieraan kielen ja kulttuurin. Olen hyvin iloinen, että kyselyyn vastasi myös miehiä, jotka ovat adoptoineet lapsensa kotimaasta.

Kuvio 2. avulla havainnollistan ulkomailta adoptoitujen lasten osuutta vastaajien lapsista.

Onko lapsesi adoptoitu Suomesta vai ulkomailta?
8 vastausta

Kuvio 1 . Tämä kuvion avulla havainnollistetaan sitä, että kuinka monen vastaajan lapsi on adoptoitu ulkomailta. Kuuden vastaajan lapset olivat adoptoitu ulkomailta ja kahden kotimaasta

7.2 Isien saama tuki adoptioprosessin aikana

Saamissani vastauksissa näkyi hyvin se, että jokainen tarvitsee eri määrän tukea. Kuitenkin lähes jokaisessa vastauksessa mainittiin se, että tukea ei ollut saatavilla tai se oli todella vähäistä. Sekin mainittiin, että isät usein nähdään tavallaan äidin tukihenkilönä. Tarvitseeko isäkin jotakin tukea? Esille tuli myös se, että adoptioprosessin aikana voi olla vaikeaa sekä ottaa vastaan tai antaa tukea. Isä myös nähtiin äidin tukihenkilönä enemmän kuin tasavertaisena vanhempana.

Erään kyselyyn vastanneen isän mielteitä saamastaan tuesta:

Eniten tukea tuli varmasti tehtävistä, joita teimme ennen luvan saamista ja jotka pistivät ajattelemaan asioita. Lisäksi tietenkin puolison kanssa keskustelut ovat olleet isoin tuki. Ulkopuolelta tukea on prosessin aikana saatu vain vähän. Sitten adoption vahvistamisen jälkeen tuki on ollut todella vähäistä.

Läheiset ihmiset kuten perheenjäsenet ja ystävät nousivat esille kyselyyn vastanneiden keskuudessa tärkeiksi tukijoiksi. Ystävät voivat olla tärkeä vertaistuen lähde, jonka kautta sitten on mahdollista siirtyä vertaistuen piiriin epävirallisiin

vertaisryhmiin- ja organisaatioihin. Tästä on sitten mahdollista siirtyä organisoidumman vertaistuen piiriin tai sitten ihan vaikka kahdenkeskisiin tapaamiseen samanhenkisen ihmisen kanssa. (Itäpuisto ym. (toim.) 2023, 25–26.)

Osa kyselyyn vastaajista nostivat esille vertaistuen ja sen merkityksen. Vertaistuella tarkoitetaan sitä, että samankaltaisessa elämäntilanteessa olevat ihmiset vapaaehtoisesti keskustelevat tilanteistaan ja saavat toisiltaan tukea (THL 25.9.2023). Moni vastaaja ei maininnut vertaistukea suoraan, siitä saatettiin puhua toisen samassa tilanteessa olevan ihmisen kanssa puhumisena ja adoptioiden tai adoptioperheiden yhteisiin tapahtumiin osallistumisena. Näitä myös toivottiin lisää ja enemmän juuri isille suunnattuna vertaistapaamisia.

Adoptiopalvelun antajan ja prosessin aikana saman pysynyt sosiaalityöntekijän merkitys nostettiin esille. Palveluantajan riittävä yhteyden pito sekä tiedottaminen koettiin merkitykselliseksi. Se, että palvelun tarjoajaan pystyy luottamaan ja sosiaalitekijä pysyy samana luo pysyvyyttä, jonka myötä luottamus syntyy sekä kasvaa. On inhimillistä, että asioita on helpompi hoitaa tuttujen ihmisten kanssa kuin täysin vieraiden ihmisen kanssa, kun on kyse pitkästä prosessista. Usein haasteistakin on helpompi puhua, kun saa puhua tutulle ihmiselle. Adoption jälkeen jatkuvat sekä adoptioneuvonta että adoptiopalvelu tuen ja seurannan merkeissä, vaikka pääpaino on adoptiota edeltävässä ajassa (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 72).

Noin puolet vastaajista mainitsi tärkeäksi saamansa tuen lähteeksi jonkun koulutuksen, kurssin tai webnaarin, jossa on käsitelty adoptioon liittyviä asioita. Jossakin kurssilla oli ollut jopa isille oma puolikas päivä, mikä on varmasti ollut todella hyvä juttu ja antanut sellaisen olon, että kerrankin isät on otettu huomioon. Erilaiset koulutukset, kurssit ja webnaarit ovat mainioita paikkoja myös tutustua samassa tilanteessa oleviin ihmisiin ja saada tätä kautta vertaistukea.

Adoptioneuvontakin ja erityisesti siellä tehdyt tehtävät mainittiin tuenantajina. Tehtävien kautta on joutunut valmistautumaan tulevaan adoptioon ja käsittelemään lapsen tulon liittyviä asioita. Taustat, motiivit, toiveet ja odotukset ovat hyvin erilaisia adoptiohakijoilla, mikä vaikuttaa hakijoiden saamaan adoptioneuvon-

taan ja heidän tyytyväisyyteensä siihen. Myös jokainen adoptioprosessi on erilainen ja voi olla hankalaa varautua ihan kaikkiin prosessin aikana ilmeneviin asioihin. (Sinkkonen & Tervonen- Arnkil 2015, 78-79.)

7.2.1 Isien kaipaama tuki adoptioprosessin aikana

Millaista tukea isät olisivat toivoneet tai mistä he olisivat hyötäneet? Monessa vastauksessa nousi vertaistuki jälleen esille. sitä toivottiin enemmän sekä ennen lapsen saamista että sen jälkeen. Pelkästään isille suunniteltua vertaistuellista tapahtumaakin ehdotettiin. Vastauksista kävi ilmi, että varsinkin adoption jälkeen vertaistuen saaminen on ollut haastavaa tai sitten tukea ei ole saanut vain isä. On keskitytty enemmän koko perheeseen. Vastavuoroisuus, luottamuksellisuus ja kunnioitus ovat vertaistuen toteuttamisen ohjaavia periaatteita. Vertaistuki toimii sillain, että sitä samaan aikaan saadaan ja annetaan. Omista kokemuksista puhuminen voi olla helpottavaa itselle ja neuvoa antava kokemus kuuntelijalle. (Itäpuisto ym. (toim.) 2023, 27.)

Lapsen saamisen jälkeen moni perhe koki jääneensä ilman tukea tai tuen saamiseksi on joutunut itse tekemään paljon töitä, mikä ei aina välttämättä onnistu uudessa, omalla tavalla haastavassa elämäntilanteessa. Adoptiokuraattorille pääsemiseksi on jouduttu itse olemaan aktiivisia. Adoptioprosessi- ja polku voivat joskus tuntua haastavilta ja yksinäisiltä. Vaikka läheiset olisivatkin perheen tukena, heillä ei yleensä ole itsellään adoption verrattavissa olevia kokemuksia. Jotkut ovat kokeneet, että vertaiset ovat hyvä tuen lähde. (Itäpuisto ym. (toim.) 2023, 372–373.)

Terveystieteiden ammattilaisilta toivottiin saavutettavuutta sekä pysyvyyttä siinä vaiheessa, kun lapsi on tullut perheeseen ja hänellä on traumataustaa. Vaikean taustan omaavan lapsen kanssa toivottiin, että keskusteluapua olisi enemmän saatavilla ja myös ihan konkreettisia vinkkejä arkeen kaivattiin. Myös parisuhteen hoitamista esimerkiksi pariterapiassa lapsen saamisen jälkeen olisi kaivattu.

Realistisempaa kuvaa adoptiosta ja sen kustannuksista kaivattiin myös. Adoptio on tiedettävästi iso rahallinen satsaus perheeltä. Adoptiota voidaan kuvailla elämänmittaiseksi matkaksi, joka saattaa ajoittain olla aaltoileva prosessi. Vaikka adoptioperheen elämään mahtuu ihan tavallista arkeakin, niin lapsella on aina taustalla vähintään yksi menetys ja kiintymyssuhteen hajoaminen biologisen äidin luopuessa hänestä. Osalla adoptoiduista lapsilla saattaa olla myös traumaustaa, mikä vaikuttaa koko perheen elämään. Adoptio herättää usein paljon tunteita. (Itäpuisto ym. (toim.) 2023, 370.)

7.3 ISÄKOKEMUKSEN SYNTYMINEN

7.3.1 Käsityksiä isyydestä

Muutamassa vastauksessa tuli esille se, ettei isyydestä ollut mitään erityistä käsitystä ennakkoon ja se oli tavallaan hyppy tuntemattomaan. Osa vastaajista koki, että adoptioneuvonnasta oli hyötyä omien odotusten syntymisessä ja niiden pysymisenä realistisina. Adoptioneuvonnassa pyritään ottamaan huomioon se, että jokainen adoptioprosessi on erilainen. Adoptioneuvonnassa otetaan huomioon perheen tilanne esimerkiksi ensimmäisen lapsen kohdalla neuvonta on hie-man pidempi kestoista kuin muiden lasten kohdalla. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 78–79.)

Enemmän on vähemmän. Ennen isäksi tulemista kuva isyydestä on ollut sitä, että lapsen on ajateltu tarvitsevan kauheasti virikkeitä ja tekemistä. Lapsen saapu-essa onkin huomattu, että lapsen kanssa ei tarvitse niin sanotusti harrastaa mitään sirkustemppeja. Lapsikin kaipaa välillä rauhaa ja sitä, että koko ajan ei ole jotakin tekemistä. Joskus kaikkein parasta on vaan olla lapselle läsnä ja viettää aikaa rauhassa yhdessä.

Erään kyselyyn vastanneen isän miete isyydestä:

Vähemmän on enemmän omassa isyydessäni, olen huomannut että lapsi kaipaa ennen kaikkea sitä, että on rauhallista ja ei mennä koko ajan kaikilla, vaikka alussa oletin, että vanhemmuudessa "tekemisen keksiminen" on se juttu.

Saamieni vastausten mukaan ennen lapsen saamista isyys on nähty jotenkin pysyvänä asiana. Lapsen saamisen jälkeen on huomattu, että lapsen kasvun myötä myös isyys muuttuu. Vauva kaipaa isältä ihan erilaisia asioita kuin koululainen. Samalla on huomattu se, että lapsen kanssa kasvetaan niin yhdessä kuin erikseen.

Melkein jokainen vastaaja mainitsi ajatelleensa, että isyys on antoisaa, hauskaa, hyviä hetkiä tai iloa. Näiden koettiin myös toteutuneen hyvin. Näihin tunteisiin liitettiin usein yhdessä tekeminen, jonka kautta suhdetta lapseen oli lähdetty rakentamaan.

Myös surut, huolet ja rankat hetket mainittiin saamissani vastauksissa kysyttäessä isyyteen liittyvistä ennako-oletuksista. Aina kuitenkin sillain, että mukana oli positiivisiakin asioita. Jokaisen elämään kuuluu myös surua ja vaikeita asioita. Kuitenkin adoptiolapsien taustan vuoksi heillä voi olla kehitykseen liittyviä riskitekijöitä, kuten raskauden aikaisen seurannan puute, biologisen äidin päihteiden käyttäminen, heikko ravitsemus ja köyhyys. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 85.)

Luovuus mainittiin myös isyyteen liittyvänä asiana. Ennen isäksi tuloa se oli mietityttänyt, että osaako olla tarpeeksi luova lapsen kanssa. Nämä pohdinnat oli osoittautuneet turhiksi, sillä lapsilla riittää luovuutta muillekin jaettavaksi asti. Usein isää pidetään sinä henkilönä, joka kannustaa lasta kokeilemaan uusia, ehkä hieman jännittäviäkin juttuja. Isä myös usein kehuu lasta onnistumisista. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 49.)

Isyyteen liittyvien tunteiden skaala on ollut suurempi sekä voimakkaampi kuin mitä ennen lapsen saamista on ajatellut. Sekä positiiviset että negatiiviset tunteet on mainittu. Adoptioprosessiinkin liittyy paljon vaihtelevia tunteita ja tunteet voivat vaihdella laidasta laitaan. Voidaan sanoa, että adoptiovanhemmuus on aina erityistä vanhemmuutta. Siinä täytyy olla valmis pitkään ja epävarmaan adoptioprosessiin. (Timonen 2013, 118.)

Vastauksista käy ilmi, että isyys on koettu monimuotoisempaan kuin mitä ennen lapsen saamista on ajateltu. Moni isä koki myös, että isyys kasvaa lapsen kasvamisen myötä. Lapsen kehittyessä myös isänkin on kehityttävä, sillä taapero kaipaa isältä ihan erilaisia asioita kuin kouluikäinen.

Isän oletettiin olevan tasavertainen vanhempi äidin kanssa, mutta tämä ei ole pitänyt paikkaansa. Valitettavasti monesti lapsiperheiden palveluissa keskitytään edelleen äitiin ja äitiyden tukemiseen. Käytännössä adoptioprosessin aikana isä on nähty äidin tukijana sekä maksumiehenä jopa viranomaisten taholta. Meillä on ehkä sen verran vahvana vieläkin se oletamus, että isä hankkii leivän pöytään ja äiti huolehtii kodinhoidon sekä lapset. Jari Sinkkonen (2009, 23) tuo esille, että äidin ja lapsen, varsinkin lapsen ollessa vielä vauva, suhdetta usein pidetään ainutlaatuisena ja isän rooli on usein tämän roolin mahdollistaja.

Osa kyselyyni vastanneista isistä koki, että heidän odotuksensa isyydestä olivat realistisia niin positiivisten kuin negatiivistenkin asioiden suhteen. Adoptioneuvonnalla ja erilaiset adoptioon liittyvät kurssit kuten Pride mainittiin niinä asioina, jotka ovat auttaneet realistisen kuvan syntymiseen. Adoptioneuvonta on lakisääteistä, mutta sen lisäksi on mahdollista osallistua erilaisiin vapaaehtoisin valmentuksiin ja ryhmätapaamiseen, joita adoptiotoimijat järjestävät (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 72).

7.3.2 Isäkokemuksen syntyminen

Läsnäolo koettiin tärkeäksi asiaksi isäkokemuksen syntymisen kannalta. Se mainittiin lähes jokaisessa saamassani vastauksessa jollakin tavalla. Läsnäoloa ei välttämättä mainittu suoraan, mutta saatettiin mainita yhdessä tekeminen sekä ajan viettäminen lapsen kanssa. Vanhemman emotionaalisen läsnäolon ja kiinnostuksen lapsen sisäisestä maailmasta on todettu vaikuttavan tämän kykyyn tunnistaa sekä omia että toisten ihmisten tunteita ja tarpeita (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 27).

Yhdessä oleminen sekä perheenä että kaksin lapsen kanssa koettiin merkittäväksi asiaksi isäkokemuksen syntymisessä. Ne kyselyyn osallistuneet isät, jotka olivat jääneet lapsen kanssa kotiin vanhempainvapaalle pitivät sitä merkittävänä

asiana suhteen luomisessa lapseen. Lapsen huoltaja voi jäädä lapsen kanssa kotiin kahdeksi vuodeksi hoitovapaalle. Lapsen tulee kuitenkin olla alle kouluikäinen. (Finlex- Työsopimuslaki n.d.)

Kärsivällisyys on tärkeä ominaisuus adoptiovanhemmalle sekä prosessin aikana että sen jälkeen. Adoptio on suuri muutos sekä vanhemmille että lapselle. Uuteen arkeen tottuminen vie jonkun aikaa. Adoptiovanhemmuutta voidaan pitää erityisenä vanhemmuutena, joka johtuu esimerkiksi adoptioprosessin pituudesta ja sen epäreilisuudesta. Adoptioprosessi voi myös herättää ristiriitaisia tunteita. (Timonen 2013, 118.) Adoptiolapsi todennäköisesti kiintyy ensiksi toiseen vanhempaan, joka on yleensä äiti (Pelastakaa Lapset 2007,24). Tässäkin tilanteessa tarvitaan kärsivällisyyttä, jotta isä maltaa tehdä töitä kiintymyssuhteen kehittymisen eteen.

Koskaan ei tulisi olettaa, että lapsi olisi kopio vanhemmastaan tai haluaisi samoja asioita kuin vanhempi. Adoptoitu lapsi ei yleensä näytä vanhemmiltaan, varsinkin lapsen ollessa ulkomaalaistaustainen. Varsinkin nuorena adoptoidulle voi tulla tarve selvittää taustaansa ja sitä kautta myös omaa identiteettiään. Lapsi voi tuntea tarvetta niin sanotusti olla lojaali biologisille vanhemmilleen, mutta adoptiovanhemmatkin ovat hänelle tärkeitä. Identiteettikriisin myötä ensin perheeseen hyvin sopeutunut lapsi voi alkaa oireilemaan. Monet ulkomailta adoptoidut perheet tekevät matkoja lapsen synnyinmaahan, jolloin lapsi saa tutustua taustaansa. Lapselle on suositeltavaa puhua adoptiosta suoraan ja kertoa hänen taustastaan. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 46–47.)

Tavallisen arjen merkitys on suuri, kun mietitään isäkokemuksen syntymistä. Isä ei ole isä vain juhlapyhinä. Arjessa olisi tärkeää, että isä on mukana siinä oikeasti ja kiinnostuneena lapsen elämästä. Jokainen mies toteuttaa isyyttään omalla tavallaan sekä persoonallaan. Valitettavasti joissakin perheissä isät ovat enemmän keskittyneet työhönsä kuin yhteiseen aikaan lasten kanssa. Isien ja lasten yhdessä viettämä aika vähenee lasten kasvaessa. (Inkinen & Poikkimäki 2010, 36.)

Kyselyyn vastanneista 37,5 % mainitsi vanhempainvapaan tärkeäksi asiaksi oman isäkokemuksen syntymisen kannalta. Vanhempainvapaa koettiin antoisana aikana, jolloin oli aikaa tutustua lapseen ja luoda kiintymyssuhdetta hänen

kanssaan. Vanhempainvapaalla koettiin oleman merkitystä siinä, että lapsesta tuli isän kanssa läheinen. Suomessa adoptiovanhemmilla on oikeus vanhempainvapaaseen. Työntekijä voi pitää vanhempainvapaansa vähintään neljässä 12 päivän jaksossa saman kalenterivuoden aikana. Vanhempainvapaan voi pitää myös osittaisena. Huoltajalla on mahdollisuus saada hoitovapaata lapsensa tai muun hänen taloudessaan asuvan lapsen hoitamiseksi, kunnes lapsi on kolme vuotta. Oikeus hoitovapaaseen adoptiovanhemmalla jatkuu kaksi vuotta adoptiosta. Kouluikäinen adoptiolapsi ei oikeuta hoitovapaaseen. Hoitovapaata voi pitää vain yksi huoltaja kerrallaan. (Finlex- Työsopimuslaki n.d.)

Puolison tuki sekä käytännön että tunnepuolen asioissa on tärkeä osa isäkokemuksen syntymistä. Tukemiseen liittyy olennaisesti puolison kuunteleminen sekä puhuminen hänen kanssaan. Vastavuoroisuus on tärkeää, ettei toinen vanhempi aina vaan tarjoa tukea ja kuuntele.

Kuunteleminen. Lasta kuuntelemalla hänen sopeutumistaan uuteen perheeseen voi helpottaa ja samalla tutustua lapseen. Vanhempien on myös merkityksellistä kuunnella toisiaan, sillä lapsen saaminen on iso elämänmuutos perheen jokaiselle jäsenelle. Adoptiolapsilla on usein rankkoja kokemuksia taustallaan, joten on hyvin tärkeää kuunnella heitä ja näin luoda turvallisuuden tunnetta. Pieni lapsi ei välttämättä kykene sanoittamaan tunteitaan, mutta hän voi esimerkiksi ”taantua” kehityksessä ja tällä tavalla hakea turvallisuuden tunnetta. Se tulisi hänelle sallia. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 182.)

Vanhemmuuden toteuttaminen ja siihen heittäytyminen rohkeasti unohtamatta omaa minuuttaan mainittiin yhtenä isäkokemuksen syntymiseen vaikuttaneeseen asiana. Jokainen mies toteuttaa isyyttään omalla persoonallaan. Perhe on aina kokonaisuus, jonka jokainen jäsen vaikuttaa kaikkiin ja perheen keskinäiseen dynamiikkaan. Se millainen suhde äidillä on lapseen heijastuu siihen, että millainen suhde isällä on lapseen. Myös vanhempien keskinäinen suhde vaikuttaa lapseen ja koko perheeseen. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 29–30.)

Puhuminen puolison, ammattilaisten sekä läheisten kanssa mainittiin kyselyn vastauksissa tärkeiksi asioiksi. Eri tahoilta haettiin erilaisia asioita puhumisella. Puolisolta odotetaan tukea sekä ymmärrystä perheen arjesta ja sen jakamisesta.

Ammattilaisilta selkeästi odotettiin neuvoja arkeen adoptiolapsen kanssa. Läheisiltä taas odotettiin lähinnä sitä, että saa purkaa omia tunteitaan.

7.3.3 Kiintymyssuhteen syntyminen

Yhdessä tekemisen ja rauhassa lapseen tutustumisen katsottiin edesauttaneen hyvän kiintymyssuhteen syntymiseen. Adoptiossa lapsi ja vanhemmat ovat tilanteessa, jossa he eivät tunne toistensa tapoja ja vuorovaikutustyyliä. Tämä voi aiheuttaa erilaisia, jopa hankalia tunteita. Lapsen tausta vaikuttaa myös hänen kykyynsä sopeutua uuteen perheeseen ja ympäristöön. Leikki-ikäinen lapsi voi taantua vuorovaikutustilanteissa vauvan tasolle hakien turvaa vanhemmistaan. Tällaisen käytöksen sallimisen on huomattu edistävän lapsen turvallisuuden tunteen ja kiintymyssuhteen syntymistä. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 181–182.)

Kiintymyssuhteen syntyminen koettiin vaihtelevana prosessina, jossa välillä menee erittäin hyvin ja toisinaan vähän huonommin. Adoptio- ja sijaisperheille on tarjolla Vuorovaikutuksen tuki-palvelu, jonka tavoitteena on vahvistaa vanhemman ja lapsen välistä myönteistä vuorovaikutusta. Myönteisen vuorovaikutuksen kautta pyritään kehittämään lapsen ja vanhempien välisiä kiintymyssuhteita. Prosessi kestää kahdeksan kuukautta ja siihen kuuluu puhelinkeskustelu vanhempien kanssa sekä kuusi tapaamiskertaa. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 186.)

Kiintymyssuhteen syntyminen nähtiin muuttuva, koko elämän kestävä prosessina. Mitä vanhempi lapsi on ollut adoption tapahtuessa, sitä todennäköisemmin hänellä on jokin kiintymyssuhdehäiriö esimerkiksi reaktiivinen kiintymyssuhdehäiriö (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 86). Yleensä äiti on se henkilö, joka ottaa päävastuun lasten hoidosta ja perheen arjen pyörittämisestä. Kun isä alkaa ottaa lasten hoitoa ja arjen pyörittämistä enemmän vastuulleen, hänen käytöksensä sävyttyy sen mukaan. Joissakin perheissä isä on äitiä hoivaavampi vanhempi ja enemmän mukana lasten jutuissa. (Sinkkonen 2018, 49.)

Lapsen taustan koettiin oleva merkittävä tekijä, joka on vaikuttanut kiintymyssuhteen syntymiseen lapsen ja vanhemman välille. Jos lapsi on adoptoitu vauvana

tai taaperona, hyvässä adoptiovalmennuksessa korostetaan kiintymyssuhteen syntymiseen panostamisen tärkeyttä. Vanhempia esimerkiksi kannustetaan pitämään vanhempainvapaata ja järjestelemään työaikansa perhe-elämään mahdollisimman suotuisiksi. Monet ulkomailta adoptoidut lapset eivät ole synnyinmaassaan olleet tekemisissä miesten kanssa ja vanhempien välinen parisuhde voi olla heille uusi asia. Lapselta ei pitäisi vaatia sellaisia asioita, joihin hän ei ole vielä valmis esimerkiksi lapsen päiväkotiiin laittamisen ajankohtaa tulisi miettiä tarkoin. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 47–48.)

Osa vastaajista koko, että kiintymyssuhde adoptiolapsen kanssa on kehittynyt aika lailla samalla tavalla kuin biologisenkin lapsen kanssa se olisi kehittynyt. Lapsi kiintyy yleensä toiseen vanhempaansa, joka on tavallisesti äiti. Varsinkin vauvalle ja taaperolle tämä kiintymyssuhde on tärkein kiintymyssuhde. Äidin ja lapsen välinen suhde vaikuttaa myös isän ja lapsen väliseen suhteeseen. Perhettä voidaan pitää systeeminä, jossa kaikki osapuolet vaikuttavat kaikkiin. (Sinkkonen 2018, 51.)

Vastuun jakamisen puolisoien kesken lapsen hoidosta mainittiin vaikuttavan kiintymyssuhteen syntymiseen. Tavanomaisesti äiti on lapselle ensisijainen kiintymyksen kohde. Isän rooli on hieman erilainen kuin äidin: lapsi kaipaa äitiä yleensä niissä tilanteissa, joissa hän tarvitsee lohdutusta ja isältä haetaan rohkaisua sekä kannustusta uusien asioiden kokeilemiseen. Aina vanhempien roolit eivät mene näin, joissakin perheissä isä on äitiä hoivaavampi vanhempi. (Sinkkonen 2018, 49.)

Sinkkonen (2018, 175) kirjoittaa sijoitettujen lasten kiintymyssuhteissa esiintyvistä haasteista, jotka johtuvat lapsen kokemasta kaltoinkohtelusta ja stressaavasta elämästä. Samankaltaisia haasteita on myös adoptiolapsilla, jotka ovat kokeneet kaltoinkohtelua ennen adoptiotaan. Moni kyselyyn vastannut isä koki, että kiintymyssuhteen syntymisessä oli alussa hieman haasteita. Alussa lapselle yksi kiintymyssuhde on kaikkein tärkein ja merkittävin. Lisäksi äidin ja lapsen välinen suhde saattaa vaikuttaa isän ja lapsen väliseen suhteeseen, varsinkin lapsen ollessa vielä vauva. (Sinkkonen 2018, 51.)

Adoptoidut lapset luovat kiintymyssuhteen yleensä ensin toiseen vanhempaan. Osa vastaajistakin kertoi, että heidän lapsensa muodosti kiintymyssuhteen ensin puolison kanssa. Onneksi tätä asiaa oli käsitelty adoptioneuvonnassa, joten isät eivät olleet huolissaan tai pettyneitä asiaan. Heteropariskunnan lapsi yleensä lapsi hakee lohdutusta useimmiten äidiltään, mutta isään lapsi turvautuu useimmiten hiukan jännittävässä tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee kannustusta jännittävässä tilanteissa. Tämä riippuu aina luonnollisesti perheestä, joskus isät voivat hoivaavampia kuin äidit. Koko perheen suhteet toisiinsa vaikuttaa lapsen elämään kokonaisvaltaisesti. Perheissä, joissa on samaa sukupuolta olevat vanhemmat, on havaittu kolmenkeskisyyden mukanaan tuomia asetelmia. (Sinkkonen 2018, 49, 51).

7.3.4 Yhteenveto vastauksista

Kyselyyni vastanneet ovat 35–60-vuotiaita miehiä, joilla on 3–30-vuotiaat lapset. 75 % heistä oli adoptoinut lapsensa ulkomailta. Useampi adoptiolapsi on 37,5 % vastanneista. Biologisia lapsia ei ollut 87,5 % vastanneista miehistä. Vastauksia kyselyyni sain kahdeksan kappaletta. Jälkikäteen mietittynä olisin voinut vielä kysyä, että onko useamman adoptiolapsen perheissä adoptiolapset biologisia sisarusia.

Adoptioisät ovat saaneet adoptioprosessin aika tukea palveluntarjoajalta, adoptioneuvonnasta, erilaisista koulutuksista, lähipiiristä ja vertaistukea muilta adoptiovanhemmilta. Saatua tukea koettiin merkitykselliseksi ja sen vaikutus vanhemmuuteen valmistautumisessa tunnustettiin. Vertaistukea olisi kaivattu lisää ja nimenomaan pelkästään isille suunniteltua juttuja esimerkiksi tapatumia. Keskusteluapua toivottiin koko perheelle, kun monella lapsella saattaa olla tosi vaikea tausta, jonka käsittelemiseen olisi hyvä saada ammattilaisilta apua. Ammattilaisilta toivottiin pysyvyyttä sekä ymmärrystä adoptiolapsen tilanteeseen. Toiveissa oli myös lasten hoitoapu ja realistisemmän kuvan antamisen adoptiosta neuvonnan aikana.

Kyselyyni vastanneet olettivat isyyden olevan ennen isäksi tulemistä sekä iloisia, hauskoja ja antoisia hetkiä että haastavia, surullisia hetkiä ja vastuun kantamista. Isyyden on koettu olevan kaikkia tätä. Lisäksi se on koettu monimuotoisemmaksi

kuin oletti. Isyyteen liittyvät tunteet ovat olleet voimakkaampia sekä liikkuneet isommalla skaalalla kuin ennakkoon oli ajatellut. Isyys on myös osoittautunut muuttuvaksi sekä kehittäväksi asiaksi, joka lapsen kasvamisen myötä muuttuu myös. On oivallettu, että lapsen kanssa ei tarvitse koko ajan olla tekemässä jotain erikoista, pelkkä läsnäolokin on usein riittävä. Isyyden ajateltiin olevan tasavertaisempaa äitiyden kanssa, mitä se loppujen lopuksi on ollut.

Isäkokemukseen vaikuttavia tekijöitä on ollut läsnäolo ja yhdessä tekeminen sekä koko perheenä että lapsen kanssa kahdestaan. Tavallinen arki ja siinä puolison tukeminen sekä puolisolta saatu tuki koettiin merkityksellisiksi asioiksi, kun mietittiin isäkokemuksen syntymiseen vaikuttavia tekijöitä. Keskustelu tunteista ja kokemuksista nostettiin myös esiin. Kärsivällisyys sekä kuunteleminen koettiin myös tärkeinä isäkokemuksen syntymisessä.

Pääasiassa kyselyyn vastanneet kokivat, että heillä on kiintymyssuhteen muodostuminen mennyt hyvin. Toki siinä on ollut vaikeimpiakin hetkiä, varsinkin alussa. Osa isistä koki, että lapsi on muodostanut kiintymyssuhteen herkemmin puolison kanssa. Tätä ei kuitenkaan pidetty huonona asiana, kun lapseen on kuitenkin isänkin kanssa syntynyt hyvä suhde. Kiintymyssuhteen syntymiseen nähtiin vaikuttavan samojen asioiden kuin isyyden.

8 Johtopäätökset

Tutkimuksessani ei tullut esille kotimaan ja ulkomaan adoptointiin liittyviä eroja. Kotimaisia adoptioita on selkeästi vähemmän kuin ulkomaan. Halusin, että myös kotimaasta lapsensa adoptoineet isät saavat äänensä kuuluviin. Paljon samoja asioita liittyy adoptioon riippumatta siitä, että onko lapsi adoptoitu kotimaasta vai ulkomailta. Uskon (ja tutkimukseni mukaan) kotimaan ja ulkomaan adoptioiden kautta isäksi tulleet käsittelevät ihan samoja asioita ja joutuvat yhtä lailla tekemään töitä esimerkiksi kiintymyssuhteen syntymiseksi.

Olen iloinen, että saamissani vastauksissa nousi esille vertaistuki ja puhuminen. Meillä on ehkä helposti tapana ajatella, etteivät miehet tarvitse vertaistukea ja kuuntelevaa ihmistä. Koska vertaistuki nähtiin todella tärkeänä asiana adoptio-prosessin aikana ja sitä toivottiin enemmän, mielestäni hyvä opinnäytetyön aihe jollekin olisi selvittää millaista vertaistukea adoptioisille on tarjolla ja millaista vertaistukea he vielä kaipaisivat. Jäin miettimään sitä, että liittyykö vertaistuen tarve enemmän adoptioon vai isyyteen liittyviin asioihin. On hyvä muistaa, ettei näistä kahdesta asiasta voi puhua puhumatta toisesta, kun puhutaan adoptiosta.

Ylisukupolvisuutta ei kukaan kyselyyn vastanneista maininnut mitenkään oman isäkokemuksen syntymiseen tai ennakkokäsityksiin isyydestä vaikuttaneena asiana. Olisin olettanut, että ylisukupolvisuus olisi tullut jollakin tavalla esiin esimerkiksi omalta isältä saadun mallin kautta. Tosin voimme hyvinkin tiedostamatta siirtää vanhemmiltamme opittuja juttuja omaan käyttäytymiseemme. Uskon kuitenkin, että jokaisen kyselyyni vastanneen isän isyyteen on jollakin tavalla vaikuttanut oma isyydestä saatu malli tai mallin saamatta jääminen.

Kyselyssäni en kysynyt, että onko kaikkien perheessä äiti ja isä. Yhteiskunnan normien mukaan oletan, että suurimmassa osassa perheistä näin on. Joissakin perheissä vanhemmat ovat voineet erota. Yksinkin adoptoiminen onnistuu nykyään, vaikka se onkin hieman pariskuntana adoptoimista haastavampaa. Kyselyyn vastanneissa voi olla myös sellaisia isiä, joidenka perheeseen kuuluu lapsen tai lapsien lisäksi toinenkin isä. Kukaan kyselyyn vastanneista ei puhunut selkeästi naisesta puolisona. Ei voi siis olettaa, että kaikilla kyselyyn vastanneista niin sanottu perinteinen perhe.

Adoption taustalla on usein hyvinkin kipeitä asioita, jotka voivat nousta pintaan lapsen saamisen jälkeen ja täten vaikuttaa lapsen ja vanhempien välisiin suhteisiin. Lisäksi monesti lapsi saattaa tulla hyvinkin haastavista olosuhteista. Lapsen ja isän välisen suhteen muodostumiseen vaikuttaa olennaisesti myös lapsen ja isän ikä. Isyydessä on tapahtunut merkittäviä muutoksia tässä viimeisten vuosikymmenten aikana.

Valitettavan usein isyys nähdään vielä tänäkin päivänä jotenkin vähempi arvoina kuin äitiys. Tosin tässä asiassa ollaan koko ajan menossa parempaan suuntaan. Enää lapsen kanssa kotona vanhempain vapaalla oleva isä ole ennen kuumaton asia. Isän myös oletetaan olevan enemmän mukana lapsensa elämässä kuin menneinä vuosikymmeninä. Toisaalta vieläkin äidin oletetaan tietävän lapsen asiat paremmin kuin isän.

Koska jokainen meistäkin on erilainen, niin on jokainen adoptiokin. Suurin osa kyselyyn vastanneista oli adoptoineet lapsensa ulkomailta, mikä tarkoittaa sitä adoptiokokemusten olleen mahdollisesti hyvinkin erilaisia keskenään. Varmasti lapsen synnyinmaa ja sen käytännöt vaikuttavat siihen millainen kokemus adoptio on ollut. Myös odotusajat voivat vaihdella maasta riippuen. Olisi ollut mielenkiintoista kysyä isiltä heidän lastensa synnyinmaata.

Olisi myös mielenkiintoista selvittää, että miten sosiaali- ja terveystalvet ottavat adoptioerheet huomioon. Ennen adoptiota perheet käyvät läpi adoptioneuvonan, mutta adoption jälkeen tarjottu tuki on vähäisempää. Käsittääkseni lapsiperheille suunnitelluissa palveluissa, kuten neuvoloissa adoptiota ei välttämättä oteta huomioon ja osata tarjota oikeanlaista tukea. Tekemässäni kyselyssä tuli selkeästi esille, että ammattilaisilta odotettiin parempia kohtaamistaitoja adoptioerheiden suhteen.

Saamissani vastauksissa kävi ilmi, että osa perheistä olisi kaivannut lastenhoitoapua. Tämä ei mielestäni varsinaisesti liity adoption, vaan lapsiperhearkeen. Kuitenkin on otettava huomioon adoption liittyvien haasteiden esimerkiksi lapsen sopeutumisessa perheeseen vuoksi vanhemmat voivat tarvita pientä taukoa arjesta. Myös läheisten ihmisten määrä ja lähellä asuminen vaikuttavat siihen saako perhe lastenhoitoapua. Isovanhemmat ja muut sukulaiset saattavat asua

kaukana perheestä, jolloin apua lapsiperhearjen pyörittämiseen on vaikeampi saada.

Tässä tutkimuksessa ei tullut esille adoptoitujen lasten sukupuoli ja sen mahdollinen vaikutus isyyteen. Vaikka tänä päivänä sukupuoliroolit eivät ole enää niin perinteisiä kuin ennen, jotkut ihmiset esimerkiksi olettavat tyttöjen pitävän pinkistä ja poikien sinisestä. Vähän vanhempana ulkomailta adoptoiduille lapsille voi olla synnyinmaassa opetettu sen maan mukaisia sukupuolirooleja.

Mielestäni saamissani vastauksissa näkyi se, että adoptioprosessin aikana oli selkeästi tarvinnut miettiä tulevaa isyyttä. Varmasti jokainen mies miettii tulevaa isyyttään siinä vaiheessa, kun lapsi on tulossa. Adoptioisät saavat kumminkin enemmän tukea esimerkiksi adoptioeuvonnan kautta. Moni vastaajista kertoi myös käyneensä vapaaehtoisissa adoptioon tai vanhemmuuteen liittyvissä webnaareissa tai koulutuksissa.

On hyvä muistaa, että kaikki eivät koe tarvitsevansa minkäänlaista tukea tai saatu tuki on ollut riittävää. Jokaisen perheen tilanne on yksilöllinen, kuten myös jokaisen perheenjäsenen. Voi olla, että kun yksi perheenjäsenistä on päässyt tuen piiriin, koko perheen tilanne on helpottunut. Kaikki eivät myöskään koe tarvitsevansa tukea. Mielestäni ammattilaisten on tärkeää tunnistaa myös se. On hyvä kertoa mahdollisuudesta saada tukea, mutta sen tuputtaminen voi saada perheen jopa vastahakoiseksi tukitoimenpiteitä kohtaan. Tämä voi olla haitallista, jos perhe jossain myöhemmässä vaiheessa tarvitsikin tukea.

9 POHDINTA

Tutkimukseeni osallistuminen oli täysin vapaaehtoista, enkä kysynyt kenenkään henkilötietoja. Yksityisyyden ja asiakassuhteen luottamuksellisuuden huomioiminen ovat tärkeitä sosiaalialan eettisiä arvoja (Talentia 2018, 41.) Kerätty materiaali on säilyttämään ja lopulta opinnäytetyön ollessa valmis se hävitetään asianmukaisella tavalla. Kyselyn vastaukset säilytetään salasanalla suojatussa tiedostokansiossa ja opinnäytetyön valmistuessa kansio sisältöineen poistetaan. Kyselyn vastauksista ei tehdä paperikopioita. Kyselyn tuloksia ei ole lukenut kukaan muu kuin minä.

Eettisestä näkökulmasta huomioitavia asioita olivat kysymysten mahdollisimman neutraali asettelu ja mahdollisimman vähäinen johdattelu, jotta en vaikuttanut saamiini vastauksiin. Tulosten analysoinnissakin oli muistettava pysyä neutraalina ja tuoda esille vain se, mitä vastaaja on todella kirjoittanut. Omia, mahdollisesti virheellisiä tulkintoja tuli välttää ja mahdollisuuksien puitteissa olla kokonaan tekemättä. (Kallinen & Kinnunen n.d.).

Vastauksia kyselyyni sain kahdeksan. Se oli suunnilleen sellainen määrä, mitä odotinkin lukemieni tutkimusten perusteella. Vaikka kysely on lähtenyt isolle joukolle, suurin osa tästä joukosta ei vastaa. Kaikki kyselyn kysymykset olivat pakollisia, mikä saattoi vaikuttaa vastaajien määrään. Avoimet kysymykset ovat voineet vaikuttaa jonkin innokkuuteen vastata kyselyyn. Adoptio on aiheena myös sellainen, että sen taustalla on usein kipeitä asioita esimerkiksi lapsettomuutta.

Saamissani vastauksissa nousi vahvasti esille vertaistuki, sen merkitys sekä sen lisäämisen tarve. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista selvittää, että mitä adoptioisät (ja perheet) kaipaavat lisää vertaistuelta. Millaista vertaistukea adoptioisien on tällä hetkellä mahdollista saada? Mitä kautta he saavat vertaistukea ja onko se kohdennettu pelkästään isille?

LÄHTEET

Adoptioperheet ry. n.d. Adoptiopolkku. Luettu 25.10.2023 <https://www.adoptioperheet.fi/adoptiopolkku/>

Adoptioperheet ry. n.d. Kotimaan adoptio. Luettu 27.9.2023 <https://www.adoptioperheet.fi/kotimaan-adoptio/>

Alasuutari, P 2011. Laadullinen tutkimus 2.0 Tampere. Neljäs, uudistettu painos. Tampere

Eerola, P & Mykkänen, J (toim.) 2014. Isän kokemus. Gaudeamus. Tampere. Hakapaino

Finlex n.d. Adoptiolaki. Luettu 22.1.2024 <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120022>

Finlex n.d. Työsopimuslaki. Luettu 22.1.2024 <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=vanhempainvapaa#L4P2a>

Inkinen, A & Poikkimäki, S 2010. Isän kanssa- arkena ja sunnuntaina. Helsingin NMKY. Eesti. Katharos Oy

Interpedia n.d. Adoptioluvan hakeminen ja kohdemaan valinta. Luettu 11.10.2023 <https://interpedia.fi/kansainvalinen-adoptio/adoptioprosessi/adoptioluvan-hakeminen-ja-kohdemaan-valinta/>

Interpedia n.d. Rekisteröityminen asiakkaaksi. Luettu 22.10. 2023 <https://interpedia.fi/kansainvalinen-adoptio/adoptioprosessi/rekisteroityminen-asiakkaaksi/>

Interpedia n.d. Kansainvälinen adoptio/Adoptiomaat. Luettu 22.10.2023 <https://interpedia.fi/kansainvalinen-adoptio/adoptiomaat/>

[Isille info n.d. Adoptioisyys. Luettu 4.11.2023 https://www.isille.info/adoptioisyys/](https://www.isille.info/adoptioisyys/)

Itäpuisto, M, Kiili, J, Malinen, K, Moilanen, J & Punna, M (toim.) 2023. Vetaistuki ja kokemukseen perustuva asiantuntijuus lasten ja perheiden voimavarana. Tampere. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino

Jämsä, J & Kallioma (toim.) n.d. Isyyden kielletyt tunteet. Vammalan kirjapaino

Kallinen, T & Kinnunen, T n.d. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Luettu 18.11.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>

Kanninen, K & Sigfrids, A 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä. PS-kustannus.

Karhumaa, A & Karhumaa, V (toim.) 2021. Isä. Keuruu. Otavan kirjapaino. Hämeenlinna. Karisto Oy:n kirjapaino

Karhumäki, H 2005. Lapsi suoraan sydämeeni.

Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. EU. WSOY

Koppa, Jyväskylän yliopisto. 2021. Laadullinen tutkimus. Luettu 30.12.2022.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

KvaliMOTV n.d. Aineisto- ja teoriolähtöisyys. Luettu 18.11.2023
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html

KvaliMOTV n.d. Analyysi ja tulkinta. Luettu 12.5.2023
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3.html

KvaliMOTV n.d. Koodaus. Luettu 12.5.2023
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_2.html

Mäki-Mattila, A & Tuomisto, J. 2007. Adoptioäitien äidiksi kasvaminen. Luettu 10.1.2023
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/11805/2008-03-06-03.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pelastakaa Lapset 2007. Matkalla perheeksi- opas adoptiovanhemmille. Forsan kirjapaino

Pelastakaa Lapset n.d. Kansainväliset adoptiot/kohdemaat. Luettu 22.10.2023
<https://www.pelastakaa-lapset.fi/tyomme/mita-teemme/adoptiotoiminta/kansainvaliset-adoptiot/kohdemaat/>

Rusanen, E 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo, Bookwell Oy

Sinkkonen, J 2015. Isäksi ensi kertaa. EU. WSOY

Sinkkonen, J 2018. Kiintymyssuhteet elämänkaareissa. Riika Kustannus Oy Duodecim

Sinkkonen, J 2009. Lapsen kanssa- hyvinä ja pahoina päivinä. 11. painos, ensimmäinen painos ilmestynyt 1995. WSOY

Sinkkonen, J & Tervonen-Arnkil, K (toim.) 2015. Lapsi uusissa oloissa- tietoa sijaishuollosta ja adoptiosta. Helsinki. Kustannus Oy Duodecim

Talentia 2018. Arki, arvot ja etiikka- Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. PunaMusta Oy 2, painos

THL 25.9.2023. Kokemusasiantuntijuus ja vertaistuki. Luettu 12.11.2023
<https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyspalvelut/kokemusasiantuntijuus-ja-vertaistuki>

Tietoarkisto. n.d. Otos ja otantamenetelmät. Luettu 30.12.2022.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/otos/otantamenetelmat/>

Timonen, P (toim.) Adoptio- lapsen etu? Jyväskylä. Kopijyvä Oy

Valvira n.d. Kansainväliset adoptiot. Luettu 22.10.2023 <https://valvira.fi/adoptio-lautakunta/kansainvaliset-adoptiot>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Hei,

Olen sosionomiopiskelija Tampereen ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyöni adoptioisien isäkokemuksesta. Pyydän sinua osallistumaan tähän tutkimukseen, jossa tutkitaan adoptioisien isäkokemusta. Yhteystietonne olen saanut Adoptioperheet ry:n kautta. Tutkimus toteutetaan sähköisellä kyselyllä. Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja ja siihen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kysely on anonyymi. Kyselyn vastaukset säilytetään tietokoneella salasanalla suojatussa kansiossa ja mahdolliset paperikopiot säilytetään lukitussa säilössä. Opinnäytetyön valmistuessa hävitän vastaukset, eivätkä ne jää minnekään rekisteriin. Jos sinulla herää kysymyksiä opinnäytetyöstäni, niin minuun voi ottaa yhteyttä sähköpostitse osoitteeseen minna.ohrling@tuni.fi.

Ystävällisin terveisin,

Minna Öhrling

Liite 2. Kysely

Adoptioisien isäkokemus

* Pakollinen kysymys

Minkä ikäinen olet?*

Onko lapsesi adoptoitu Suomesta vai ulkomailta?*

Minkä ikäinen lapsesi on?*

Onko perheessä yksi vai useampi adoptiolapsi?*

Onko perheessasi biologisia lapsia?*

Mitä ennakkokäsityksiä sinulla oli isyydestä ennen adoptiota? Miten nämä käsitykset ovat muuttuneet?*

Mitä asioita pidät tärkeänä isäkokemuksesi syntymisessä?*

Miten kiintymyssuhde sinun ja lapsesi välillä on kehittynyt?*

Millaista tukea sait adoptioprosessin aikana?*

Millaista tukea olisit kaivannut?*

Liite 3. Tietosuojalomake

Rekisterin nimi	Adoptioisien isäkokemus
Päiväys	x.x.2023
Rekisterinpitäjä(t)	Minna Öhrling minna.ohrling@tuni.fi
Ohjaaja tai oppilaitoksen yhteyshenkilö	Minna Nurminen minna.nurminen@tuni.fi
Henkilötietojen käsittelytarkoitus ja käsittelyperuste	Opinnäytetutkimuksen ohjaajalla voi olla pääsy aineistoon opinnäytetyön ohjaamista ja tarkastamista varten. Tällöin rekisterinpitäjänä on Tampereen ammattikorkeakoulu ja käsittelyperusteena yleisen edun mukainen opetustehtävä.
Henkilötietojen säilytysaika	Opinnäytteen/opinnäytteiden valmistuttua aineisto ja henkilötiedot tuhotaan. Siltä osin kuin ohjaajalla on pääsy aineistoon opinnäytetyön ohjaamista ja tarkastamista varten, ohjaajat ja tarkastajat käsittelevät henkilötietoja ainoastaan niin kauan kuin on tarpeellista työn hyväksymistä varten.
Rekisteröidyn oikeudet	Tietosuojalainsäädännön mukaisesti sinulle kuuluu oikeus saada pääsy tietoihin, oikaista tietoja, oikeus tietojen poistamiseen (oikeus tulla unohdetuksi), rajoittaa tietojen käsittelyä ja vastustaa henkilötietojen käsittelyä. Jos haluat käyttää jotain oikeuttasi, ota yhteys rekisterinpitäjään.
Oikeus valittaa viranomaiselle	Sinulla on oikeus tehdä valitus henkilötietojen käsittelyä valvovalle viranomaiselle, jos epäilet henkilötietojasi käsiteltävän vastoin tietosuojalainsäädäntöä: tietosuoja.fi, puh: 0295666700, sähköposti: tietosuoja@om.fi
Tietojen vastaanottajat	Tietojasi ei luovuteta ulkopuolisille.
Rekisterin suojauksen periaatteet	Manuaalinen aineisto säilytetään lukitussa tilassa/kaapissa. Digitaalinen aineisto suojataan käyttäjätunnuksella ja salasanalla tai kaksivaiheisella käyttäjän tunnistuksella (MFA). Aineistosta poistetaan suorat tunnistetiedot